

OSOBY POWYŻEJ 50 ROKU ŻYCIA NA RYNKU PRACY W 2009 ROKU

Do końca 2008 r. sytuacja na rynku pracy w Polsce pozostawała korzystna. Czynnikiem temu sprzyjającym był wysoki wzrost gospodarczy, choć należy zauważyć, że tempo wzrostu PKB w poszczególnych kwartałach 2008 r. wyraźnie się zmniejszało. Dynamika wzrostu PKB w 2008 r. wyniosła 5,1% wobec 6,8% w 2007 r. Coraz bardziej widoczne stawały się symptomy światowego kryzysu gospodarczego. Należy zauważyć, że negatywny wpływ kryzysu na sytuację makroekonomiczną okazał się w Polsce mniejszy niż w większości krajów UE. **Polska uniknęła ujemnej dynamiki realnego PKB w okresie kryzysu gospodarczego, w sytuacji gdy w wielu innych krajach wystąpiła głęboka recesja. Jednak tempo wzrostu gospodarczego wyraźnie zwolniło.** Według szacunków GUS w 2009 r. PKB wzrósł realnie o 1,8% w porównaniu do roku poprzedniego. Mimo to Polska należała do krajów o najwyższym wzroście PKB w UE.

Oczywiście sytuacja gospodarcza kraju nie pozostała bez wpływu na sytuację na rynku pracy. Należy jednak zauważyć, że zgodnie z wynikami BAEL w 2009 r. przeciętna liczba pracujących w wieku 15 lat i więcej ukształtowała się na poziomie 15 868 tys. osób, czyli można stwierdzić, że poziom zatrudnienia w skali roku osiągnął rekordowy poziom. W porównaniu z 2008 r. pracowało 68 tys. osób więcej, czyli wzrost wyniósł 0,4%. Jednak średnioroczny wskaźnik zatrudnienia w zasadzie pozostał bez zmian w stosunku do 2008 r. Dla osób w wieku 15 lat i więcej wyniósł podobnie, jak przed rokiem, 50,4%, a dla osób w wieku produkcyjnym (18-59/64 lata) wyniósł 65,0% wobec 64,9% w 2008 r. Jednak **w IV kwartale 2009 r. sytuacja uległa widocznej zmianie. Liczba pracujących Polaków zmniejszyła się o 120 tys. osób w porównaniu do stanu sprzed roku.** Wpłynęło to na spadek wskaźnika zatrudnienia w grupie 18-59/64 lata z 65,7% do 65,1% oraz w grupie produkcyjnej według Eurostat z 60% do 59,4%. Mimo to **zanotowano wzrost liczby pracujących w wieku 50-64 lata i wzrost wskaźnika zatrudnienia osób w tej grupie wiekowej z 45,9% w IV kwartale 2008 r. do 46,5% w IV kwartale 2009 r.**

Dane dotyczące bezrobocia rejestrowanego wskazują na pogorszenie się sytuacji na rynku pracy i wzrost liczby bezrobotnych we wszystkich grupach wiekowych.

Niezmiennie wpływ na sytuację na rynku pracy mają czynniki demograficzne wpływające na wielkość populacji w wieku aktywnym zawodowo, a więc siłę roboczą. W Polsce, podobnie jak w wielu krajach Unii Europejskiej, **w niedalekiej przyszłości zaobserwujemy poważne zmiany w strukturze wiekowej ludności i przeobrażenia te w istotny sposób wpłyną na sytuację na rynku pracy.** Już dziś obserwujemy postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Mimo stopniowego wzrostu liczby urodzeń notowanego od 2004 r. w dalszym ciągu poziom reprodukcji nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń. Jednocześnie wydłuża się tzw. przeciętne trwanie życia. Prognozy wskazują, że do 2035 roku struktura wiekowa ludności znacząco się zmieni – udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności kraju zmniejszy się z obecnych 19% do 15,7%, przy spadku odsetka ludności w wieku produkcyjnym o prawie 7 p.p. do 57,6% i wzroście udziału osób w wieku poprodukcyjnym o ponad 10 p.p. do 26,7%. Wskazuje to na konieczność podejmowania intensywnych działań zmierzających do zwiększania aktywności zawodowej Polaków, tym bardziej, że wskaźnik zatrudnienia osób starszych pozostaje zdecydowanie zbyt niski.

AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI ¹

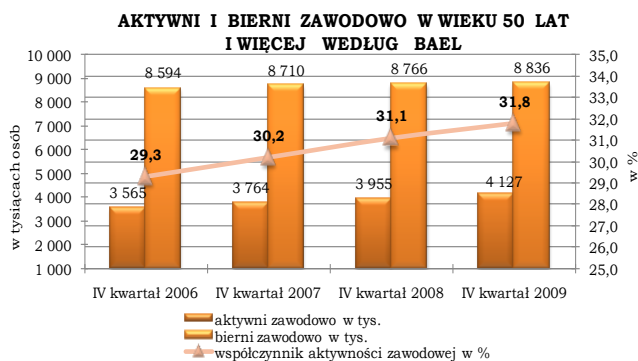
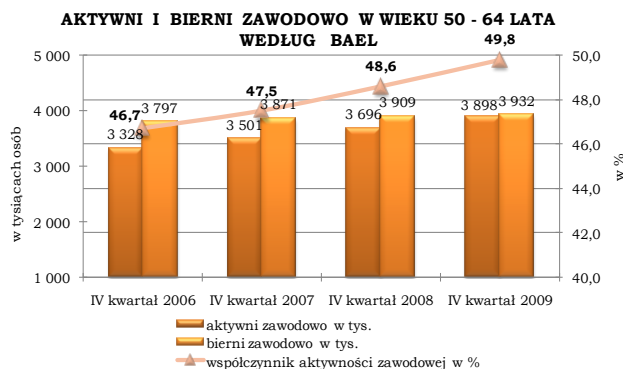
W Badaniu Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) ludność dzielona jest na aktywnych i biernych zawodowo. Populację aktywnych zawodowo tworzą osoby pracujące i bezrobotne.

Nadal niekorzystnie kształtuje się poziom aktywności zawodowej społeczeństwa, co jest zjawiskiem szczególnie niepokojącym w obliczu prognozowanych zmian demograficznych. **W ostatnim kwartale 2009 r. aktywnymi zawodowo pozostawało 17 357 tys. osób w wieku 15 lat i więcej**, tj. o 198 tys., czyli o 1,2% więcej niż w analogicznym okresie 2008 r. Współczynnik aktywności zawodowej ludności w omawianym wieku wyniósł 55,1% i wzrósł o 0,4 punktu procentowego. **Współczynnik aktywności zawodowej osób w wieku produkcyjnym, który w Polsce oznacza wiek 18-59/64 lata, wyniósł 71,2% i wzrósł o 0,6 pkt. proc.**

Populacja biernych zawodowo liczyła 14 149 tys. osób, tj. była o 75 tys. osób, czyli o 0,5% niższa niż przed rokiem. **Przyczyną bierności zawodowej ok. 6,4 mln Polaków była emerytura, a drugim co do istotności powodem była nauka lub uzupełnianie kwalifikacji przez 3,2 mln osób.**

W IV kwartale 2009 r. wśród ludności w wieku 50 lat i więcej aktywnymi zawodowo było 4 127 tys. osób, czyli o ponad 170 tys. osób więcej niż rok wcześniej, wzrost o 4,3%. Osoby aktywne zawodowo w omawianej grupie wiekowej stanowiły 23,8% aktywnych zawodowo w wieku 15 lat i więcej.

Współczynnik aktywności zawodowej osób w wieku 50 lat i więcej wyniósł w ostatnim kwartale 2009 r. 31,8%, czyli aktywna pozostawała zaledwie co trzecia osoba w omawianej grupie.

Zdecydowanie lepiej wygląda sytuacja osób w wieku 50-64 lata. W ostatnim kwartale 2009 r. aktywna zawodowo była co druga osoba w tej grupie wiekowej, co więcej aktywność zawodowa tej grupy systematycznie wzrasta – z 46,7% w IV kwartale 2006 r. do 49,8% w IV kwartale 2009 r.

Mimo wzrostu liczby aktywnych zawodowo w ostatnim kwartale 2009 r. (w porównaniu do IV kwartału 2008 r.) zwiększyła się również liczba biernych zawodowo w obu wymienionych grupach, choć w populacji 15 lat i więcej odnotowano spadek liczby biernych zawodowo.

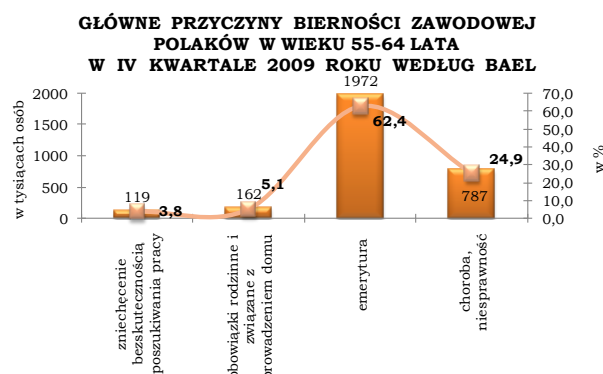
BAEL IV kwartał 2009 r.	Aktywni zawodowo	Bierni zawodowo	Współczynnik aktywności zawodowej
15 lat i więcej	17 357	14 149	55,1%
50 lat i więcej	4 127	8 836	31,8%
50-64 lata	3 898	3 932	49,8%

Biernymi pozostawało 8 836 tys. osób w wieku 50 lat i więcej (62,4% biernych zawodowo w wieku 15 lat i więcej), czyli o 70 tys. więcej niż rok wcześniej. W przypadku grupy w wieku 50-64 lata liczba biernych zwiększyła się o 23 tys. osób do 3 932 tys.

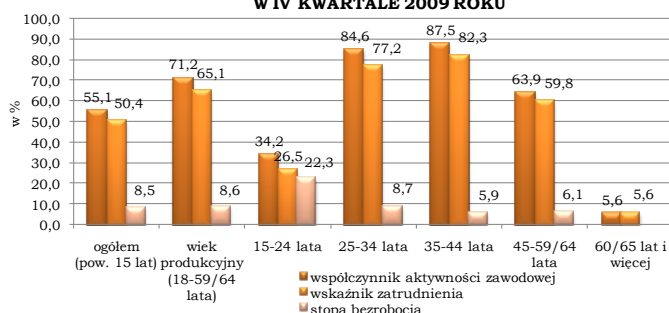
¹ Aktywność ekonomiczna ludności Polski IV kwartał 2009, GUS, Warszawa 2010

Dane dotyczące wskaźników w UE zaczerpnięte zostały ze strony internetowej: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

W IV kwartale 2009 r. emerytura była powodem bierności 12,0% osób biernych w wieku 45-54 lata, 62,4% osób biernych w wieku 55-64 lata i 86,2% osób nie aktywnych w wieku 65 lat i więcej. Drugą co do istotności przyczyną bierności w wymienionych powyżej grupach była choroba i niesprawność wskazana przez 45,2% biernych w wieku 45-54 lata, 24,9% biernych w wieku 55-64 lata i 8,6% biernych w wieku 65 lat i więcej.

WSPÓŁCZYNNIK AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ, WSKAŹNIK ZATRUDNIENIA I STOPA BEZROBOCIA WEDŁUG WIEKU W IV KWARTALE 2009 ROKU

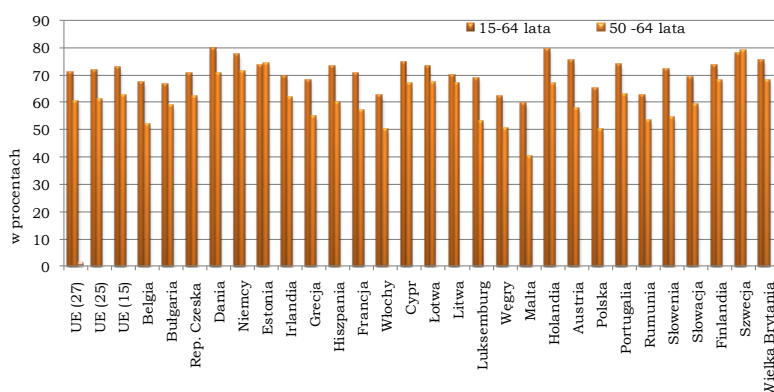

Wskaźniki obrazujące kształtowanie się aktywności zawodowej, zatrudnienia i bezrobocia są silnie skorelowane z wiekiem. Najkorzystniejsze wartości przyjmują dla osób w wieku 35-44 lata. Natomiast najgorsze wartości ww. wskaźników dotyczą osób młodych oraz w wieku przedemerytalnym.

Wskaźniki opisujące sytuację na rynku pracy nadal odbiegają od średniej w UE (27), choć dystans zmniejsza się. W ostatnim kwartale 2009 r. współczynnik aktywności zawodowej ludności w wieku 15 -64 lata wyniósł w UE (27) 71,0%, a dla osób w wieku 50 - 64 lata 60,5% wobec odpowiednio 64,9% i 49,8% w Polsce.

Eurostat IV kwartał 2009 r.	Współczynnik aktywności zawodowej	
	Polska	UE (27)
15-64 lata	64,9%	71,0%
50-64 lata	49,8%	60,5%

WSPÓŁCZYNNIK AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ W IV KWARTALE 2009 ROKU W UNII EUROPEJSKIEJ

Tym samym w Polsce na tle UE (27) aktywność zawodowa osób w wieku produkcyjnym była o 6,1 p. p. niższa, zaś w grupie 50-64 lata dystans wyniósł 10,7 p. p. Niższą niż w Polsce wartość współczynnika aktywności zawodowej osób starszych odnotowano jedynie na Malcie (40,1%), przy czym we Włoszech współczynnik aktywności zawodowej w omawianej grupie wiekowej wyniósł 49,9%, a na Węgrzech 50,3%.

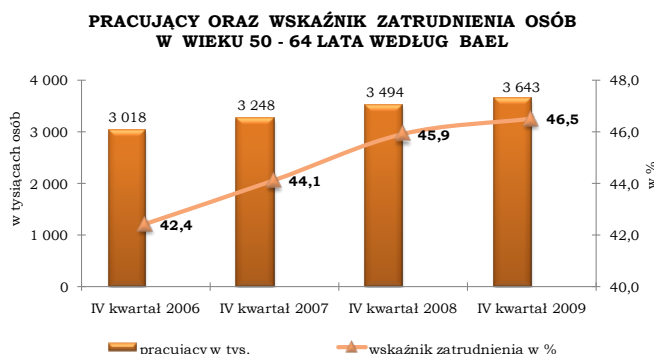
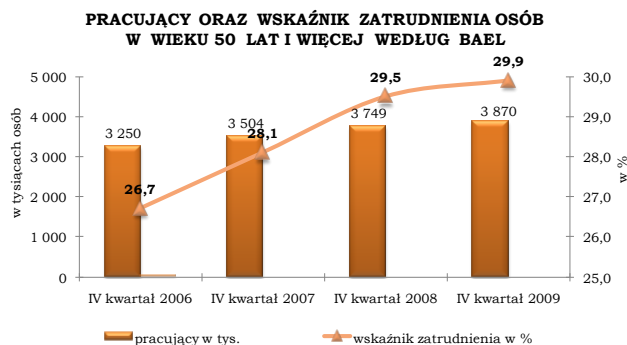
BAEL IV kwartał 2009 r.	Pracujący	Wskaźnik zatrudnienia
15 lat i więcej	15 885	50,4%
50 lat i więcej	3 870	29,9%
50-64 lata	3 643	46,5%

Polaków w wieku 15 lat i więcej, a w ostatnim kwartale 2009 r. liczba ta wyniosła ok. 15,9 mln osób.

Mimo niskiej aktywności zawodowej Polaków, w tym przede wszystkim osób młodych i w starszych grupach wiekowych, liczba pracujących Polaków systematycznie wzrastała, choć proces ten został zahamowany w ostatnim kwartale 2009 r.

W IV kwartale 2003 r. pracowało 13,7 mln

Powyższe oznacza, że proces tworzenia nowych miejsc pracy był bardzo dynamiczny, a wpływ emigracji zarobkowych nie stanowił głównego powodu szybkiego spadku bezrobocia do 2008 r. Jednak w zestawieniu z IV kwartałem 2008 r. liczba pracujących Polaków w wieku 15 lat i więcej zmniejszyła się o 120 tys. osób, przy czym **wśród osób powyżej 50 roku życia liczba pracujących wzrosła o 121 tys. osób, w tym w grupie 50-64 lata zwiększyła się aż o 149 tys. osób.**

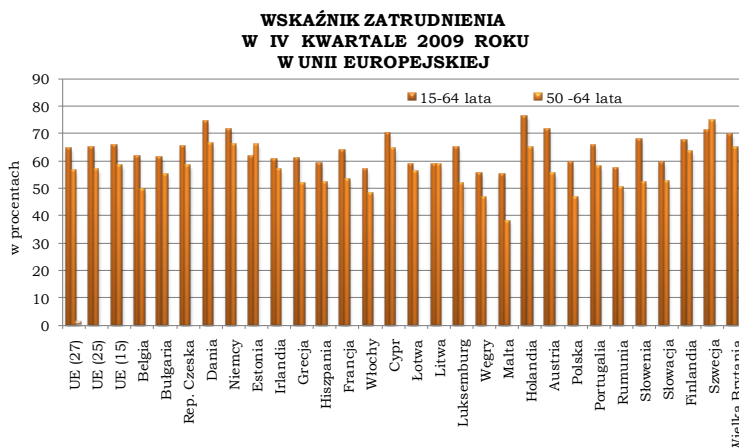
W IV kwartale 2009 r. pracowało 3 870 tys. osób w wieku 50 lat i więcej, w tym 3 643 tys. w wieku 50-64 lata. Zatem mimo spadku wskaźnika zatrudnienia osób w wieku produkcyjnym do 65,1% (o 0,6 p. p. w porównaniu do IV kwartału 2008 r.) omawiany wskaźnik w grupie 50 lat i więcej zwiększył się o 0,4 p. p. do 29,9%, a w grupie 50-64 lata wzrósł o 0,6 p. p. do 46,5%.

W UE (27) wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15 - 64 lata wyniósł w IV kwartale 2009 r. 64,4% (59,4% w Polsce), a w grupie 50 - 64 lata wyniósł 56,5% wobec 46,5% w Polsce. Dystans Polski do wskaźnika zatrudnienia osób starszych w UE (27) wyniósł aż 10 p. p., choć należy zauważyć, że w IV kwartale 2006 r. wynosił 12,4 p. p.

Eurostat IV kwartał 2009 r.	Wskaźnik zatrudnienia	
	Polska	UE (27)
15-64 lata	59,4%	64,4%
50-64 lata	46,5%	56,5%

Nadal Polska pozostaje krajem o jednym z najniższych wskaźników zatrudnienia. Niższą niż w Polsce wartość wskaźnika zatrudnienia osób w wieku 50 - 64 lata odnotowano na Malcie (38,0%). Zbliżona wartość wystąpiła na Węgrzech (46,6%) oraz we Włoszech (47,9%).

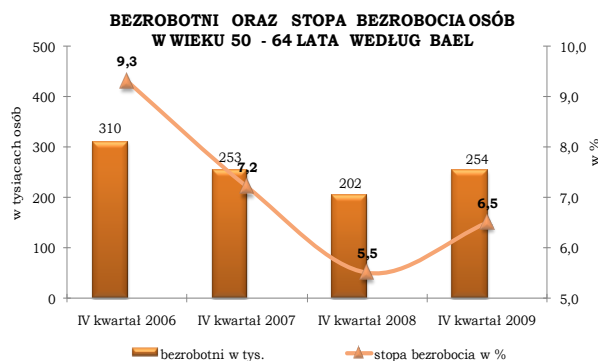
Należy nadmienić, że cel określony w Strategii Lizbońskiej to wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15-64 lata wynoszący 70% i dla osób w wieku 55-64 lata 50%. **Luka w stosunku do wartości docelowych, choć zmniejsza się, w IV kwartale 2009 r. wyniosła w Polsce 10,6 p. p. w grupie 15-64 lata i 17,0 p. p. w grupie 55-64 lata.**

BAEL IV kwartał 2009 r.	Bezrobotni	Stopa bezrobocia
15 lat i więcej	1 471	8,5%
50 lat i więcej	254	6,2%
50-64 lata	254	6,5%

W IV kwartale 2009 r. zgodnie z wynikami BAEL bezrobotnymi pozostawało 1 471 tys. osób, stopa bezrobocia wyniosła 8,5%. Zatem liczba bezrobotnych zwiększyła się o 317 tys. osób, a wskaźnik bezrobocia zwiększył się o 1,8 p. p.

W liczbie bezrobotnych było 254 tys. osób w wieku 50 - 64 lata i stanowili oni 17,3% ogółu bezrobotnych w ujęciu BAEL. Należy zauważyć, że w liczbie aktywnych zawodowo odsetek osób w omawianej grupie wiekowej był znacznie wyższy i wynosił 22,5%. Tempo wzrostu bezrobocia w grupie 50-64 lata w IV kwartale 2009 r., w porównaniu do analogicznego okresu 2008 r., wyniosło 25,7% wobec wzrostu o 27,5% w grupie 15 lat i więcej. Oznacza to, że osoby w starszych grupach wiekowych nieco rzadziej narażone są na bezrobocie, co potwierdza również niższy wskaźnik bezrobocia w tej grupie, który wyniósł 6,5%. Zatem był o 2,1 p. p. niższy niż w populacji w wieku produkcyjnym.

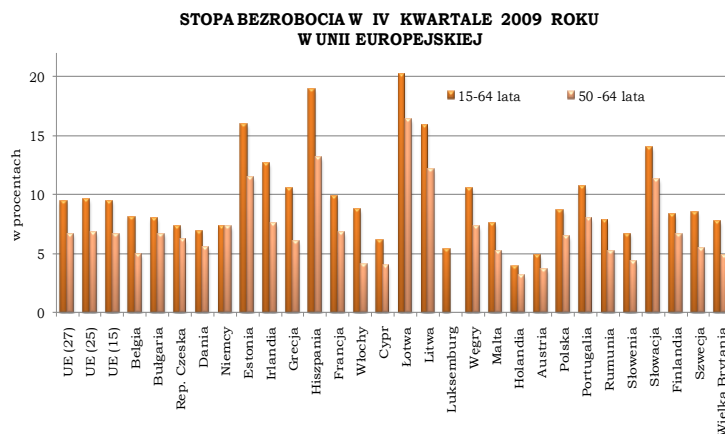

Eurostat IV kwartał 2009 r.	Stopa bezrobocia	
	Polska	UE (27)
15-64 lata	8,6%	9,4%
50-64 lata	6,5%	6,6%

W IV kwartale 2009 r. stopa bezrobocia w 27 krajach UE (dla osób w wieku 15-64 lata) wyniosła 9,4% wobec 8,6% w Polsce. Zatem wskaźnik bezrobocia w Polsce był niższy od średniej zanotowanej w UE (27), podczas gdy w latach 2004-2006 Polska była krajem o najwyższej stopie bezrobocia.

Wyższy niż w Polsce wskaźnik bezrobocia odnotowano w następujących krajach: Łotwa, Hiszpania, Estonia, Litwa, Słowacja, Irlandia, Portugalia, Grecja, Węgry, Francja, Włochy.

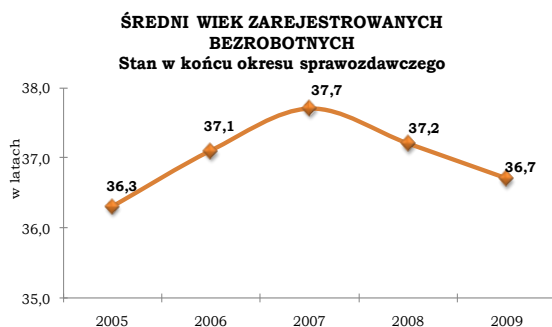
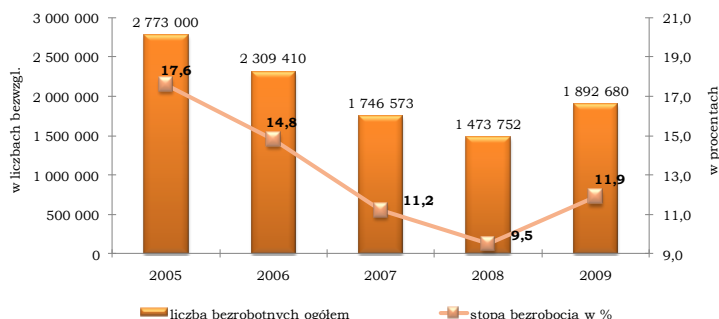
Stopa bezrobocia ludności w wieku 50-64 lata była tylko minimalnie niższa od średniej zanotowanej w UE (27) i wyniosła 6,5% wobec 6,6% w UE. Wyższe niż w Polsce wskaźniki bezrobocia osób starszych odnotowano w 12 krajach UE, w tym najwyższe na Łotwie, w Hiszpanii, Litwie i Estonii.

BEZROBOTNI POWYŻEJ 50 ROKU ŻYCIA ZAREJESTROWANI W URZĘDACH PRACY

Do końca 2008 r. utrzymał się obserwowany od 2003 r. spadek poziomu bezrobocia rejestrowanego, choć tempo spadku w 2008 r. było niższe niż w 2007 r. Sytuacja istotnie zmieniła się w 2009 r. W końcu 2009 roku po raz pierwszy od kilku lat zanotowano wzrost bezrobocia – w ewidencji urzędów pracy zarejestrowanych było 1 892,7 tys. osób bezrobotnych, czyli o 418,9 tys. osób więcej niż przed rokiem, tj. wzrost wyniósł 28,4%. **Stopa bezrobocia rejestrowanego w końcu 2009 r. wyniosła 11,9%, a więc była o 2,4 punktu procentowego wyższa niż przed rokiem.**

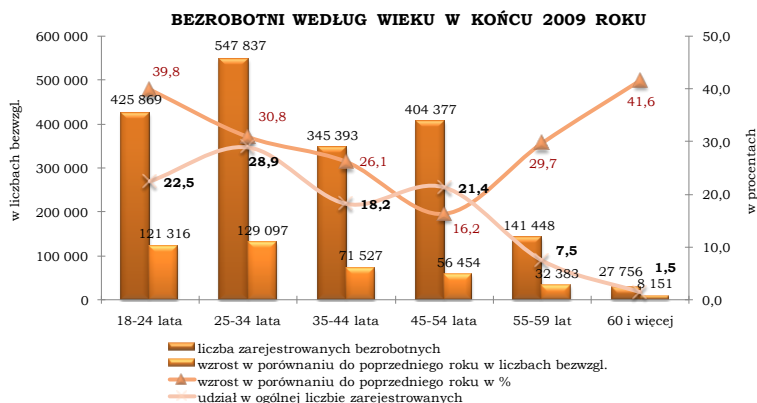
LICZBA ZAREJESTROWANYCH BEZROBOTNYCH
I STOPA BEZROBOCIA W LATACH 2005-2009
Stan w końcu okresu sprawozdawczego

Odbicie w strukturze rejestrowanego bezrobocia mają zachodzące procesy demograficzne, ale również kryzys ekonomiczny. Do końca 2007 r. średni wiek zarejestrowanych bezrobotnych wzrastał systematycznie. Tendencja wzrostowa odwróciła się w 2008 r. **W końcu 2008 r. średni wiek bezrobotnych zmniejszył się do 37,2 lat, a w końcu 2009 r. obniżył się do 36,7 lat.** Jednak zarejestrowane kobiety były o 2,4 roku młodsze niż mężczyźni (35,5 lat wobec 37,9 lat). Z kolei bezrobotni zamieszkaliby w miastach byli o 2,5 roku starsi niż zamieszkaliby na wsi (37,8 lat wobec 35,3 lat).

W końcu 2009 r. w porównaniu do stanu z końca 2008 r. wzrost poziomu bezrobocia odnotowano we wszystkich grupach wiekowych, przy czym najwyższy względny wzrost dotyczył najmłodszych i najstarszych bezrobotnych.

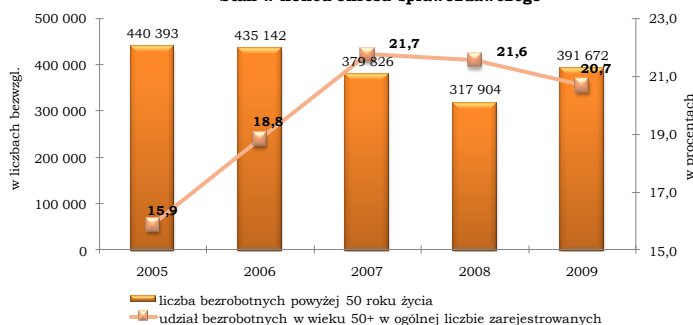
Liczba bezrobotnych w wieku 60 lat i więcej w skali roku wzrosła o 41,6%, zaś dynamika wzrostu bezrobocia osób w wieku 18-24 wyniosła 39,8%. W grupie bezrobotnych w wieku 55-59 lat odnotowano wzrost na poziomie 29,7%.

Zgodnie z art. 49 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy za osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy uznano m.in. bezrobotnych powyżej 50 roku życia.²

² Dane dotyczące bezrobotnych powyżej 50 roku życia gromadzone są w ramach statystyki publicznej od 2005 r. Informacje na temat omawianej grupy pochodzą ze sprawozdania MPiPS-01 o rynku pracy oraz załączników 1 i 5 do ww. sprawozdania.

**LICZBA ZAREJESTROWANYCH BEZROBOTNYCH
POWYŻEJ 50 ROKU ŻYCIA I ICH UDZIAŁ W OGÓLNEJ LICZBIE
ZAREJESTROWANYCH**
Stan w końcu okresu sprawozdawczego

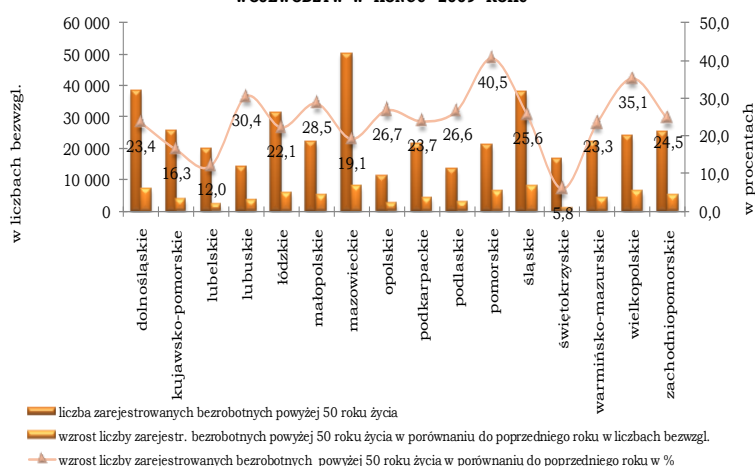

W końcu 2009 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 391,7 tys. osób powyżej 50 roku życia, czyli o 73,8 tys. osób (tj. o 23,2%) więcej niż rok wcześniej.

Wzrost liczby bezrobotnych w tej grupie był niższy niż ogółem zarejestrowanych (28,4%), co przełożyło się na zmniejszenie się udziału omawianej grupy w liczbie bezrobotnych ogółem. **Odsetek osób powyżej 50 roku życia zmniejszył się drugi rok z rzędu z 21,7% w końcu 2007 r. do 21,6% w końcu 2008 r. i 20,7% w końcu 2009 r.**

Najwięcej bezrobotnych w omawianej grupie znajdowało się w ewidencji urzędów pracy w województwach mazowieckim, dolnośląskim i śląskim, zaś najmniej w opolskim, podlaskim i lubuskim. Tym samym na poziomie województw rozkład według liczby bezrobotnych powyżej 50 roku życia był podobny jak w przypadku bezrobocia ogółem.

**ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI POWYŻEJ 50 ROKU ŻYCIA WEDŁUG
WOJEWÓDZTW W KOŃCU 2009 ROKU**

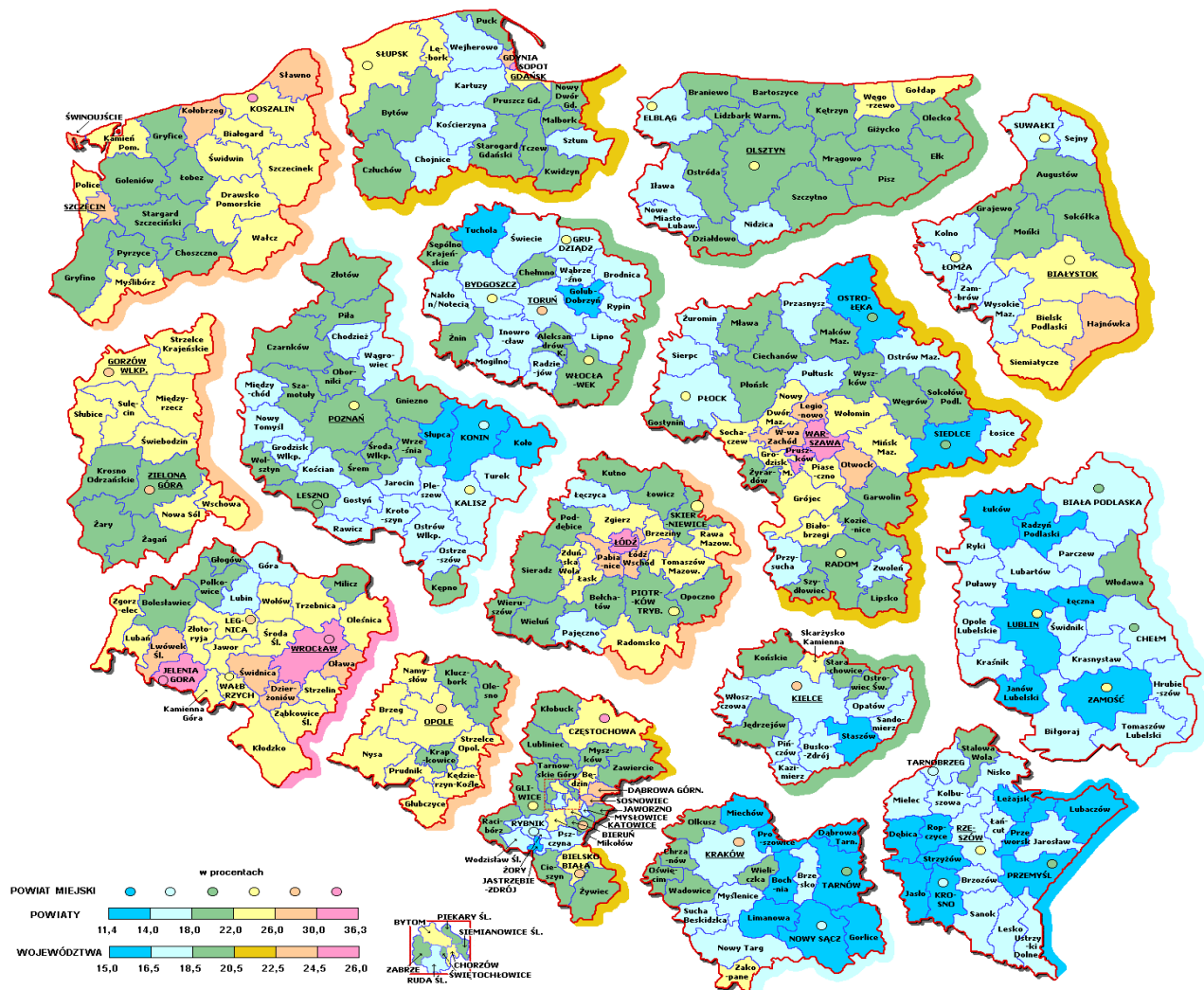
Odsetek bezrobotnych powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych w województwie kształtował się w przedziale od 15,0% w podkarpackim do 26% w dolnośląskim – rozpiętość udziału wyniosła 11 p. p. (w końcu 2008 r. 12,1 p. p.).

W przypadku powiatów rozpiętość odsetka bezrobotnych w wieku powyżej 50 roku życia była ponad 2-krotnie wyższa i wyniosła 24,9 p. p., co nie zmienia faktu, że również obniżyła się w porównaniu do sytuacji sprzed roku (31,1 p. p.)

Najniższy udział osób w omawianej kategorii wiekowej w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych wystąpił w powiecie dąbrowskim w województwie małopolskim – 11,4% ogółu zarejestrowanych stanowiły osoby powyżej 50 roku życia.

Najwyższe udziały notowano powiatach grodzkich. W 10 powiatach odsetek osób pow. 50 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych w tych powiatach był wyższy niż 30%, a mianowicie: M. Wrocław, M. Jelenia Góra, M. Łódź, M. Sopot, M. St. Warszawa, pruszkowskim, M. Częstochowa, M. Koszalin, jeleniogórskim i wrocławskim.

**Udział osób powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych
w końcu 2009 r. (w procentach)**

**Udział osób powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych
według stanu w końcu okresu sprawozdawczego**

Wyszczególnienie	Poziom województw		Poziom powiatów	
	2008 r.	2009 r.	2008 r.	2009 r.
Najwyższa wartość w %	27,0	26,0	42,0	36,3
Najniższa wartość w %	14,9	15,0	10,9	11,4
Różnica pomiędzy wartością najwyższą i najniższą w punktach procentowych	12,1	11,0	31,1	24,9

Bezrobotni powyżej 50 roku życia według miejsca zamieszkania

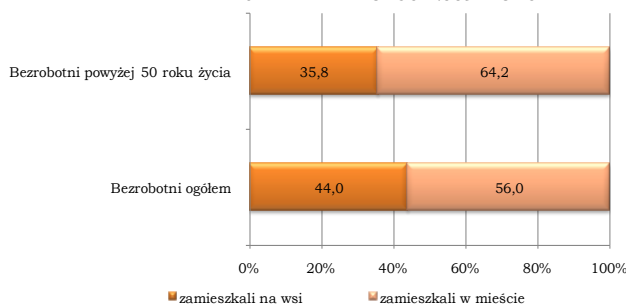
W końcu 2009 roku w ewidencji bezrobotnych znajdowało się 140,0 tys. osób powyżej 50 roku życia zamieszkałych na wsi, co stanowiło 35,8% ogółu bezrobotnych w tej grupie wiekowej. W odniesieniu do stanu z końca 2008 r. subpopulacja bezrobotnych powyżej 50 roku życia zamieszkałych na wsi wzrosła o 22,6 tys. osób, tj. o 19,2%.

Liczba starszych bezrobotnych zamieszkałych w mieście (251,6 tys. osób) zwiększyła się o 51,2 tys. osób, tj. o 25,5%. Zatem, podobnie jak wśród ogółem zarejestrowanych, wzrost liczby bezrobotnych w analizowanej zbiorowości był wyższy w mieście.

W strukturze bezrobotnych powyżej 50 roku życia w końcu 2009 r. zdecydowanie bardziej niż w przypadku bezrobotnych ogółem dominowały osoby zamieszkałe w mieście, które stanowiły 64,2% bezrobotnych powyżej 50 roku życia i 56,0% bezrobotnych ogółem.

W końcu 2009 roku na 100 bezrobotnych powyżej 50 roku życia zamieszkałych w mieście przypadało 56 mieszkańców wsi. W przypadku bezrobotnych ogółem omawiany wskaźnik był wyższy i wynosił 79.

STRUKTURA BEZROBOTNYCH WEDŁUG MIEJSCA ZAMIESZKANIA W KOŃCU 2009 ROKU

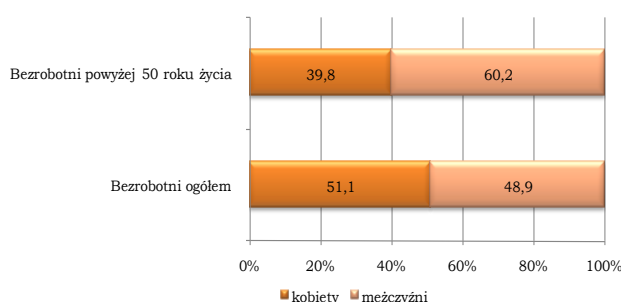
Bezrobotni powyżej 50 roku życia według płci

W końcu 2009 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 155,9 tys. kobiet powyżej 50 roku życia i 235,8 tys. mężczyzn. W porównaniu do 2008 r. przy wzroście liczby bezrobotnych powyżej 50 roku życia o 23,2%, liczba bezrobotnych kobiet w omawianej grupie wiekowej zwiększyła się o 12,8%, przy wzroście liczby bezrobotnych mężczyzn o 31,2%. Zatem wyższy wzrost bezrobocia w omawianej grupie, podobnie jak wśród bezrobotnych ogółem, dotyczył mężczyzn.

Współczynnik feminizacji w grupie bezrobotnych powyżej 50 roku życia wyniósł w końcu 2009 roku - 66, był więc znacznie niższy niż dla bezrobotnych ogółem - 104.

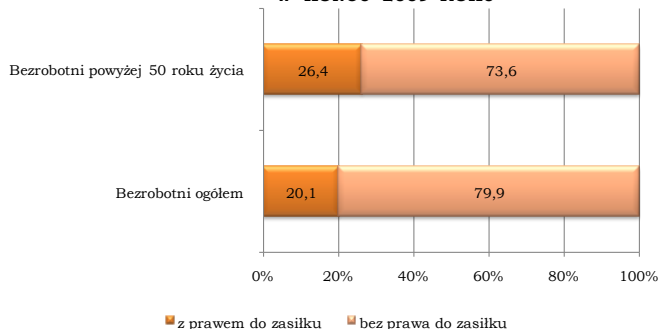
W przeciwieństwie do bezrobotnych ogółem, **wśród osób powyżej 50 roku życia zdecydowanie dominują mężczyźni,** którzy stanowili 60,2% bezrobotnych w grupie powyżej 50 roku życia i 48,9% w liczbie ogółem zarejestrowanych.

STRUKTURA BEZROBOTNYCH WEDŁUG PŁCI W KOŃCU 2009 ROKU

Bezrobotni powyżej 50 roku życia z prawem do zasiłku

STRUKTURA BEZROBOTNYCH WEDŁUG PRAWA DO ZASIŁKU DLA BEZROBOTNYCH W KOŃCU 2009 ROKU

Osoby po 50 roku życia po zarejestrowaniu się w urzędzie pracy częściej posiadają prawo do zasiłku dla bezrobotnych niż osoby młodsze. Oczywiście wynika to z faktu, że są to przede wszystkim osoby poprzednio pracujące, a więc posiadające odpowiednio długi staż pracy.

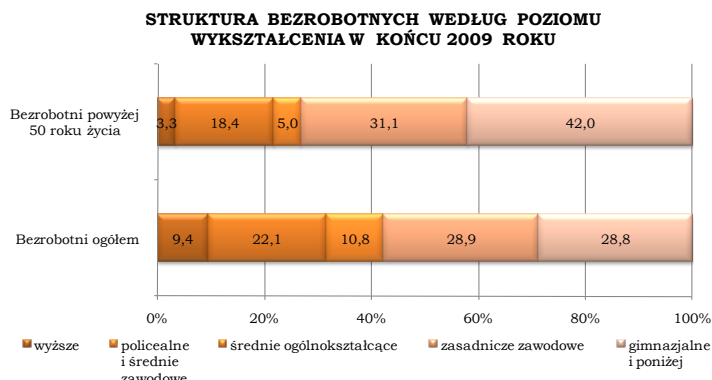
W końcu 2009 r. prawo do zasiłku posiadało 380 tys. bezrobotnych, czyli co piąty zarejestrowany. **W populacji bezrobotnych powyżej 50 roku życia prawo do zasiłku posiadało 103,5 tys. osób,** czyli co czwarty bezrobotny w omawianej grupie wiekowej.

Bezrobotni powyżej 50 roku życia według poziomu wykształcenia

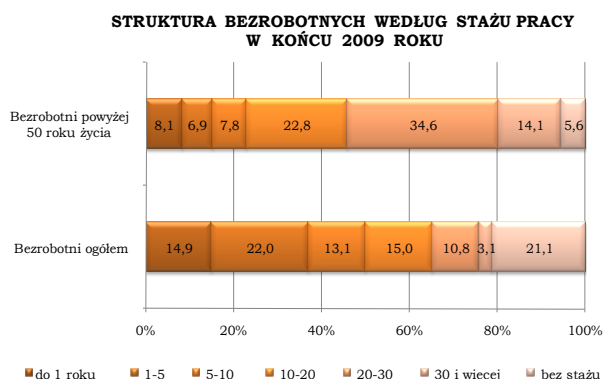
W końcu 2009 roku najwięcej osób powyżej 50 roku życia zarejestrowanych jako bezrobotne posiadało wykształcenie gimnazjalne i poniżej – 164,7 tys. osób, co stanowiło 42,0% bezrobotnych w tej grupie. Warto zauważyć, że w liczbie bezrobotnych ogółem udział ten był zdecydowanie niższy i wyniósł 28,8%.

Najniższa liczba bezrobotnych w omawianej kategorii legitymowała się dyplomami wyższych uczelni – 13 tys. osób, co stanowiło 3,3% bezrobotnych w tej grupie, wobec 9,4% bezrobotnych z wyższym wykształceniem wśród bezrobotnych ogółem.

W porównaniu do stanu z końca 2008 roku wzrost liczby bezrobotnych powyżej 50 roku życia odnotowano we wszystkich grupach ze względu na poziom wykształcenia. Najwyższy wzrost dotyczył osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym, których liczba zwiększyła się o 35%. Liczba bezrobotnych z wykształceniem średnim ogólnokształcącym zwiększyła się o 14,4%, a z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej o 15,1%.

Bezrobotni powyżej 50 roku życia według stażu pracy

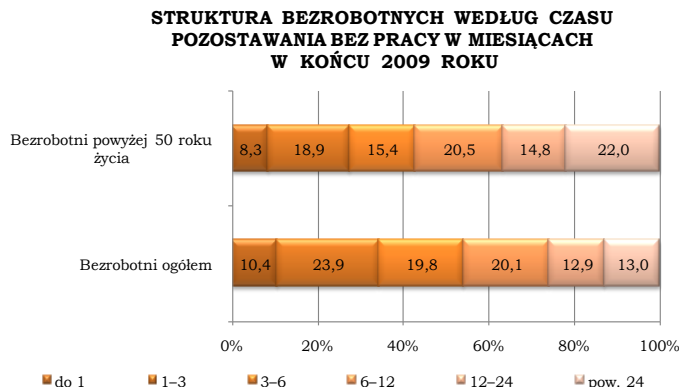
W końcu 2009 r. spośród zarejestrowanych bezrobotnych powyżej 50 roku życia najliczniejszą populację stanowiły osoby ze stażem 20-30 lat – 135,6 tys. osób, tj. 34,6% bezrobotnych w omawianej grupie. Zatem co trzeci bezrobotny w omawianej grupie legitymował się takim stażem. Jednak podkreślenia wymaga fakt, że w liczbie bezrobotnych powyżej 50 roku życia aż 5,6% nie posiadało stażu pracy, a kolejne 8,1% legitymowało się stażem do 1 roku.

W porównaniu do stanu z końca 2008 r. liczba bezrobotnych w omawianej grupie wiekowej wzrosła we wszystkich grupach ze względu na staż pracy, z wyjątkiem osób bez stażu pracy – spadek o 1,3%. Z kolei najwyższy względny wzrost dotyczył osób ze stażem 30 lat i więcej – wzrost o 60,3%. Zapewne w wielu przypadkach osoby takie rejestrują się w urzędach pracy, by nabyć prawo do świadczenia przedemerytalnego.

Bezrobotni powyżej 50 roku życia według czasu pozostawania bez pracy

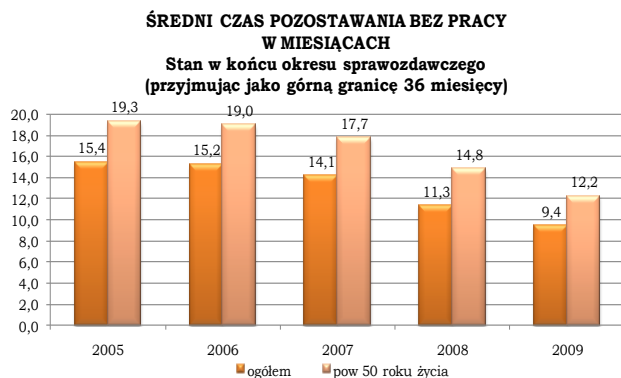
Wśród bezrobotnych powyżej 50 roku życia nadal dominowały osoby poszukujące pracy powyżej 24 miesięcy – 86,1 tys. osób, czyli 22,0% bezrobotnych w tej grupie. Oznacza to, że osoby starsze jeśli już trafią do rejestrów urzędów pracy, to skazane są na dłuższe pozostawanie bez pracy.

W końcu 2009 r. co piąty bezrobotny powyżej 50 roku życia ponad 2 lata pozostawał w ewidencji bezrobotnych, podczas gdy wśród bezrobotnych ogółem

dotyczyło to 13 na 100 osób. Jednak pozytywnie należy interpretować fakt, że w porównaniu do 2008 r. tylko wśród poszukujących zatrudnienia ponad 2 lata odnotowano spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych (o 21,1%).

Niestety statystyka rynku pracy nie zawiera informacji na temat tego ile maksymalnie czasu osoba znajduje się w ewidencji bezrobotnych. W związku z tym trudno jest określić ile wynosi średni czas pozostawania bez pracy bezrobotnych znajdujących się w rejestrach urzędów pracy.

Przyjmując jako górną granicę czasu pozostawania bez pracy przez osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędach pracy 36 miesięcy średni czas pozostawania bez pracy wyniósł w końcu 2009 roku 9,4 miesiąca. Tym samym był on o niemal 2 miesiące krótszy niż w końcu 2008 r.

Średni czas pozostawania bez pracy osób powyżej 50 roku życia skrócił się z 14,8 miesiąca w końcu 2008 r. do 12,2 miesiąca, czyli o 2,6 miesiąca.

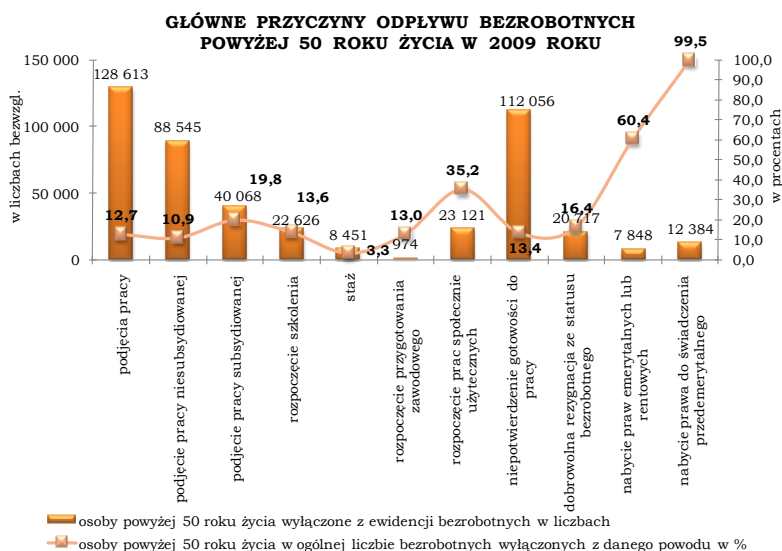
Bilans bezrobotnych powyżej 50 roku życia

W 2009 r. w urzędach pracy zarejestrowało się 453,4 tys. bezrobotnych powyżej 50 roku życia (14,7% napływu do bezrobocia ogółem), z tego po raz pierwszy zarejestrowało się 59,4 tys. osób (13,1% ogółu napływu w tej populacji), a po raz kolejny 394,1 tys. osób (tj. 86,9%).

W porównaniu do 2008 r. odnotowano wzrost napływu do bezrobocia osób w omawianej grupie wiekowej o 95,7 tys. osób (26,8%). W tym samym czasie napływ bezrobotnych ogółem zwiększył się o 24,5%.

W 2009 roku z ewidencji bezrobotnych wyłączono 379,7 tys. osób powyżej 50 roku życia tj. o 39,9 tys. osób mniej niż w 2008 r. (spadek o 9,5%, przy spadku napływu do bezrobocia ogółem o 3,1%).

Najczęstszą przyczyną wyłączenia starszych bezrobotnych ze statystyki urzędów pracy były podjęcia pracy (33,9% odpływu tej subpopulacji) oraz niepotwierdzenie gotowości do pracy (29,5%). W analizowanym okresie pracę podjęło 128,6 tys. osób w omawianej kategorii (tj. o 13,2 tys. osób mniej niż w 2008 r.). Prace niesubsydiowane podjęło 88,5 tys. osób (23,3% odpływu tej subpopulacji), a w ramach subsydiowanych miejsc pracy zatrudniono 40,1 tys. osób (10,6% odpływu).

W 2009 r. różnego rodzaju działaniami aktywizacyjnymi objęto 95,2 tys. bezrobotnych powyżej 50 roku życia, co stanowiło 13,7% wszystkich zaktywizowanych bezrobotnych (prace interwencyjne, roboty publiczne, dotacje na podjęcie działalności gospodarczej, refundacje kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy, szkolenia, staże, przygotowanie zawodowe, prace społecznie użyteczne). Liczba zaktywizowanych bezrobotnych powyżej 50 roku życia wzrosła o 2,6 tys. osób, tj. o 2,8% w porównaniu do 2008 r.

Największym zainteresowaniem bezrobotnych w omawianej kategorii wiekowej cieszą się prace społecznie użyteczne, które w 2009 r. rozpoczęło 23,1 tys. osób (6,1% odpływu osób pow. 50 roku życia) oraz szkolenia, które rozpoczęło 22,6 tys. osób (6,0%). W liczbie osób, które rozpoczęły prace społecznie użyteczne w 2009 r. osoby pow. 50 roku życia stanowiły ponad 35%. Wysoki był również odsetek starszych wśród podejmujących roboty publiczne (39,3%).

Warto podkreślić, że poza wskazanymi powyżej przyczynami wyłączeń z ewidencji w 2009 roku 7,8 tys. bezrobotnych w omawianej grupie wiekowej nabyło prawa emerytalne lub rentowe (60,4% ogólnego odpływu bezrobotnych z tego powodu), a 12,4 tys. osób nabyło prawo do świadczeń przedemerytalnych (100% odpływu bezrobotnych z tego powodu).

PODSUMOWANIE

Jak pokazują dane statystyczne poziom aktywności zawodowej społeczeństwa jest niski, bo aktywna pozostaje tylko co druga osoba w wieku 15 lat i więcej. Zdecydowanie wpływa na to niska aktywność osób młodych i w starszych grupach wiekowych. Niemniej jednak **podkreślenia wymaga fakt rosnącej aktywności zawodowej osób w starszych grupach wiekowych, choć również liczba biernych zawodowo w tych grupach wzrasta.**

Także wskaźnik zatrudnienia pozostaje na niezadawalającym poziomie. Pracuje tylko co druga osoba w wieku 15 lat i więcej, przy czym w grupie 50 lat i więcej zaledwie 29,9%, a w grupie 50-64 lata 46,5%. Z kolei **bezrobocie rzadziej dotyka osoby starsze, o czym świadczy niższa niż w pozostałych grupach wiekowych stopa bezrobocia.** Może to wynikać z faktu dezaktywizacji zawodowej tej grupy w przypadku braku pracy, czyli ucieczki na wcześniejsze emerytury lub renty. Z drugiej strony osoby starsze jeśli już trafiają do ewidencji bezrobotnych pozostają w niej zdecydowanie dłużej niż pozostali bezrobotni. Niewątpliwie dłuższy czas pozostawania bez pracy osób starszych może wiązać się z niskim poziomem wykształcenia jakim się oni legitymują. Równocześnie jednak osoby starsze posiadają doświadczenie zawodowe jakiego niejednokrotnie brakuje młodym. Często jednak mimo doświadczenia nie znają oni nowych technologii, bądź ze względu na długie pozostawanie bez pracy tracą wcześniej nabyte kwalifikacje.

Zgodnie z zapisami ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy m.in. osoby powyżej 50 roku życia uznane zostały za będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy, a tym samym uprawnione do korzystania z różnego rodzaju działań mających na celu ich aktywizację.

W końcu 2009 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 391,7 tys. bezrobotnych powyżej 50 roku życia, tj. o 73,8 tys. osób więcej niż przed rokiem (wzrost o 23,2%). Co 5 bezrobotny zaliczał się do ww. grupy. Należy jednak dodać, że wzrost bezrobocia w omawianej grupie był zdecydowanie niższy niż w przypadku młodzieży (wzrost liczby bezrobotnych do 25 roku życia wyniósł 39,8%). Wysokie pozostaje terytorialne zróżnicowanie odsetka osób powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych, choć dysproporcje w porównaniu do 2008 r. wyraźnie się zmniejszyły. W końcu 2009 r. w strukturze bezrobotnych powyżej 50 roku życia zdecydowanie dominowały osoby zamieszkałe w mieście (64,2%), mężczyźni (60,2%), osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej (42%) oraz zasadniczym zawodowym (31,1%).

Działaniami aktywizacyjnymi w 2009 r. objęto ponad 95 tys. osób powyżej 50 roku życia (13,7% ogółu zaktywizowanych bezrobotnych), czyli ok. 2,6 tys. osób więcej niż rok wcześniej.

Należy zauważyć, że jednym z podstawowych priorytetów polskiej polityki rynku pracy jest wzrost aktywności zawodowej całego społeczeństwa. W polityce rynku pracy realizowanej przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej, zwraca się szczególną uwagę na aktywizację zawodową osób biernych zawodowo w wieku 45+, jak i na działania nakierowane na zachęcanie osób do dłuższego pozostawania aktywnymi zawodowo.

Opracowanie:

Wydział Analiz i Statystyki (BCh, MB)